

AT SKABE ORDEN I SKOLEN –

INTELLIGENSTESTNING PÅ FREDERIKSBERG I 1930'ERNE

■ CHRISTIAN YDESEN

INDLEDNING

1930'ernes skolevæsen på Frederiksberg fungerede som laboratorium og katalysator for udviklingen af dansk skolepsykologi i almindelighed og intelligenstestning i særdeleshed. Frederiksberg var med oprettelsen af sit skolepsykologiske kontor i 1934 således arnested for en ny og skelsættende praksis, der i de følgende år skulle brede sig til hele den danske folkeskole. I 1949 var der oprettet skolepsykologiske kontorer i Esbjerg, Aarhus, Odense, Horsens, Frederikshavn og Aalborg.¹ Men for videre at få en idé om udbredelsen er det bemærkelsesværdigt, at halvdelen af alle psykologer i Danmark i 1947 arbejdede som enten skolepsykologer eller løste opgaver for folkeskolen i en eller anden udstrækning.

Den danske folkeskole havde ganske vist længe været gennemsyret af princippet om, at hver elev skulle prøves og eksamineres i hovedfagene for at kunne rykke op i næste klasse.² Dette skete ved gennemførelsen af årsprøver og eksamener i såvel mundtlig som skriftlig form. Men når den nye praksis på Frederiksberg alligevel er værd at bide mærke i, er det fordi den afspejler indmarchen af såkaldte videnskabelige test i den danske skoleverden. Disse test adskilte sig på en lang række områder fra eksamener og prøver, fordi de hævdede at være videnskabelige og objektive. Disse nye test var, som i eksemplet fra Frederiksberg, intelligenstest, men der blev også udgivet standardiserede standpunktstest, som lærere og skoler kunne erhverve til brug for faglig testning af deres elever.

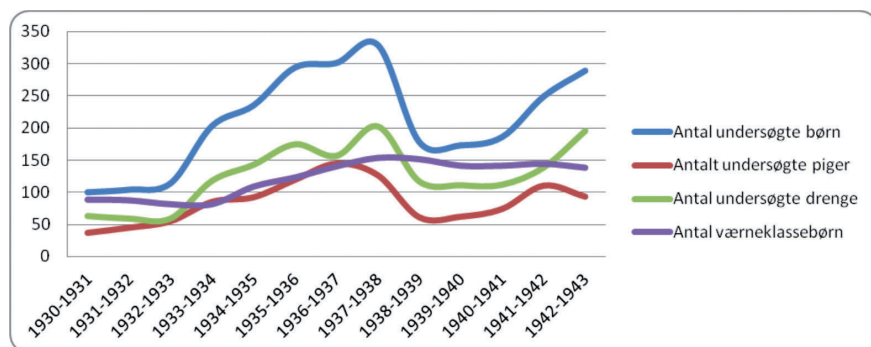
Testene blev i datiden set som et alternativ til eksamener, der blev kritiseret for at være subjektive og uvidenskabelige. Bannerførerne i denne bevægelse for indførelsen af videnskabelige test i folkeskolen var de progressive reformpædagoger, hvilket kan synes paradoksalt med nutidige briller. Reformpædagogerne ønskede at identificere det enkelte barns potentialer og følgelig indrette undervisningen derefter samt placere barnet på dets "rette" hyld i undervisningssystemet. Til dette brug så reformpædagogerne de nye testtyper som progressive

¹ Harald Torpe: "Skolepsykologien i Danmark", *Nordisk Psykologi* 1 (3-4), 1949, s. 86-99, s. 89.

² Georg Christensen: "Examensforhold i Danmark", *Skola och Samhälle* (3), 1934, s. 125-129, s. 129.

værktøjer til at skabe lige og retfærdige muligheder.³ Intelligenstest kom dermed efterhånden til at udgøre en betydelig komponent i bedømmelsen af børn overført fra de normale folkeskoleklasser til værneskolen i Danmark. Værneskolen var en skoleform, der lagde stor vægt på en praktisk tilgang til undervisningen. I værneklasserne befandt sig børn, som skolevæsenet ikke fandt egnede til normale klasserne, men som samtidig havde flere evner end kunne retfærdiggøre en overførsel til åndssvageforsorgen.

På den baggrund er det artiklens ærinde at se nærmere på fremvæksten af denne nye skelsættende praksis på Frederiksberg i 1930'erne og samtidig analysere implikationerne – for såvel skolevæsenet som eleverne – af indførelsen af en testteknologi, som hævdede at have videnskabelig status. Dermed åbner artiklen mulighed for refleksion om mange af nutidens debatter og problemstillinger omkring folkeskolen, såsom anvendelse af test og den rette placering af børn i uddannelsessystemet.

Opgørelse over Henning Meyers skolepsykologiske undersøgelser på Frederiksberg 1930-1943 samt udviklingen i antallet af værneskolebørn.⁴

OPSTARTEN AF SKOLEPSYKOLOGI OG INTELLIGENSTESTNING PÅ FREDERIKSBERG

I foråret 1930 udførte folkeskolelæreren og psykologen Henning Meyer⁵ de første test af 15 børn henvist til overførsel til værneskolen.⁶ Denne begivenhed markerer indledningen af en markant praksisændring på Frederiksberg, der betød at alle børn indstillet til overførsel til værneskolen fremover blev underkastet en

³ Christian Ydesen: *The Rise of High-Stakes Testing in Denmark, (1920-1970)*, Frankfurt a.M.: Peter Lang Verlag 2011, s. 59ff.

⁴ Frederiksberg Stadsarkiv, skolevæsenet, skolepsykologisk kontor, dagbog 1/1 1931-31/3 1940 og Beretninger om Frederiksberg Skolevæsen 1930-1943.

⁵ Henning Emil Meyer (1885-1967) blev født på Frederiksberg. Han tog lærereksamen fra Silkeborg seminarium i 1907. Han blev lærer på Frederiksberg i 1908 og i 1924 blev han magister i teoretisk og anvendt psykologi.

⁶ Frederiksberg Stadsarkiv, Skolekommissionssag nr. 136, 1930: Brev fra Henning Meyer til Frederiksberg skolekommission dateret den 22. september 1930.

skolepsykologisk undersøgelse bestående af et omfattende testbatteri indeholdende både danske og udenlandske intelligenstag. I skoleåret 1932/33 blev 13 børn indstillet til værneskolen og i 1933/34 var tallet 14. I de følgende år lå tallet på mellem 20 og 35 børn.⁷

I 1927/28 havde Meyer udarbejdet en stor undersøgelse af oversiddere – dvs. børn, som er gået en klasse om – i de københavnske og frederiksbergske skoleklasser sammen med den senere skolepsykolog i Københavns kommune Oluf Ulnes Olsen. Undersøgelsen viste, at helt op til 35,3% af alle elever havde været oversiddere på et tidspunkt i deres skolegang.⁸ Med undersøgelsen identificerede Meyer og Olsen et problem med det eksisterende skolevæsens opdelinger og udvælgelsesprocedurer. Det gav Meyer og Olsen, samt andre med tilknytning til det reformpædagogiske miljø, vind i sejlene til at argumentere for implementeringen af nye metoder, der ifølge deres perspektiv kunne garantere en retfærdig og pædagogisk forsvarlig placering af børnene og samtidig kunne tilgodese samfundets ønsker om effektivisering og optimal udnyttelse af de menneskelige ressourcer. Den spirende skolepsykologi tilbød netop en tilsyneladende retfærdig og videnskabeligt forankret placering af børn baseret på intelligenstag. Intelligenstag fremstod som en teknologi, der var i stand til imødegå netop problemet med oversiddere, lav intelligenstag og klasseundervisning, der fremdeles krævede at børn skulle lære det samme pensum i det samme tempo og på samme måde. Intelligenstag havde med andre ord potentialet til at genskabe effektivitet og orden i de frederiksbergske skoleklasser.

På samme tid anviste skolepsykologien veje til at individualisere undervisningen og imødekomme særlige behov, samtidig med at den bekræftede den allerede eksisterende praksis, hvor børn sorteredes og placeredes efter evner.⁹ Dette sikrede den nye praksis bred appel, som gik på tværs af de markante brydninger, som ellers fandtes i den danske skoleverden i mellemkrigstiden.

Det er således i feltet mellem normalskolen og værneskolen at skolepsykologien og intelligenstagene gjorde deres entre. Værneskolen var både indgangsporten og skolepsykologiens efterfølgende eksistensberettigelse. Der er derfor god grund til at se nærmere på forholdet mellem normalskolen og værneskolen på Frederiksberg.

NORMALSKOLEN OG VÆRNESKOLEN PÅ FREDERIKSBERG

Fra 1914 var fire ud af seks værneklasser placeret på *Skolen på Solbjergvej* i tilstødende lokaler til normalklasserne. Men fra 1924 fulgte Frederiksberg i Køben-

⁷ *Skolepsykologisk kontor Frederiksberg 1934-1959*, s. 6ff.

⁸ Henning Meyer & Oluf Ulnes Olsen: *Skolebørns fordeling efter alder i skoleformer og paa klassetrin i København og på Frederiksberg*, Aarhus: De forenede bogtrykkerier 1933, s. 12.

⁹ I 1935 eksisterede der værneklasser i følgende kommuner: København, Aarhus, Esbjerg, Frederiksberg, Frederikshavn, Horsens, Nakskov, Odense og Vejle. Meddelelser om folkeskolen og seminarierne 1936, s. 19f.

havns fodspor, hvor man siden 1913 havde haft en veritabel værneskole adskilt fra normalskolerne, og samlede alle kommunens seks værneklasser på *Skolen på Solbjergvej*. Her kunne eleverne opdeles i klassetrin og specialuddannede lærere kunne arbejde på én fysisk lokalitet.¹⁰ Værneskolen blev dog ikke indviet før 1930 efter gentagne appeller fra den meget aktive forældregruppe for forældre til værneskolebørn.¹¹ Det er i den forbindelse værd at bemærke, at indvielsen af værneskolen på Frederiksberg faldt sammen med det år, hvor Meyer påbegyndte sin skolepsykologiske praksis, hvilket indikerer et øget fokus på værneskoleundervisning omkring 1930.

Op gennem 1920'erne havde værneskolen fungeret som aftager af problembørn fra normalskolen. Der var således en markant højere frekvens af svag legemlig udvikling og hygiejneproblemer i værneklasserne sammenlignet med normalklasserne, hvilket vidner om en social skævhed i mange værneklasser.¹² 1920'ernes værneklasser fungerede dermed som en sorteringsmekanisme for alle mulige slags børn, som ikke passede ind i normalskolen. Fællesnævneren var blot, at der var noget "i vejen" med det pågældende barn.

Indtil ansættelsen af Henning Meyer havde lærere i samråd med inspektøren og skolelægen indstillet børn til værneskolen.¹³ Overgangen til den nye praksis med etableringen af et skolepsykologisk kontor skete dog ikke uden sværdslag. Mange lærere fastholdt en skepsis mod den anvendte psykologi og intelligenste-
stene.¹⁴ Denne skepsis skyldtes bl.a. det forhold, at mange af den tidlige skolepsykologis bannereførere var forankrede i den kontroversielle reformpædagogiske bevægelse, der af mange lærere blev anset for at ville revolutionere skolevæsenet med sit fokus på det individuelle barn og kritiske holdning til klasseundervisning. Endvidere var der en udbredt frygt for, at de videnskabelige tests ville underminere lærerens autoritet og bedømmelser af eleverne. Og endelig blev intelligestest anset som værende noget der hørte hjemme i åndssvageforsorgen.

På Frederiksberg uddøde skepsissen dog efterhånden, hvilket ikke mindst skyldtes Meyers talrige foredrag og artikler om intelligestestningens velsignel-

¹⁰ Henning Bro & Helga Mohr: *Frederiksberg kommune 1858-2008*, Frederiksberg: Historisk-topografisk Selskab for Frederiksberg 2008, s. 373.

¹¹ Frederiksberg Stadsarkiv, Værneskolen, Skolekommissionssag nr. 53, 1931: Brev fra forældregruppen til skolekommissionen dateret den 30. oktober 1930.

¹² *Betænkning afgivet af det af Undervisningsministeriet nedsatte udvalg vedrørende oprettelse af særklasser i folkeskolen for børn, der ikke kan følge den almindelige undervisning*, Undervisningsministeriet 1943, s. 14.

¹³ Frederiksberg Stadsarkiv, Værneklasserne 1911-13: Administrative Bestemmelser for Elevers Overføring til Værne- og Hjælpeklasser og Tilbageføring til de almindelige klasser

¹⁴ Svend Færgemann: "Skolepsykologisk rådgivning i Gladsaxe kommune gennem 15 år", *Skolepsykologi* 3, 1966, s. 80-87, s. 80; R. Jensen: "Sofie Rifbjerg som skolepsykolog", *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, 1986, s. 278-279, s. 278; Harald Torpe: "Pædagogisk psykologi i hundrede år", i I.K. Moustgaard m.fl. (red.): *Dansk Psykologi fra Alfred Lehmann til i dag*, s. 88-117, København: Gyldendal 1986, s. 92.

ser for folkeskolen samt hans gode forbindelse til Danmarks Lærerforening, hvor han selv var bestyrelsesmedlem i afdelingen på Frederiksberg. Da Meyer blev ansat som skolepsykolog i 1934 blev hans ansættelse således hilst velkommen af overlærer og leder af den frederiksbergske værneskole Niels Eldahl, som noterede, at intelligenstag ville være en stor hjælp for lærerne.¹⁵

I takt med at den ændrede praksis tog form tildelte skolepsykologerne i hovedstadsområdet specifikke intelligenskvotientintervaller til forskellige skoleafdelinger. Normalskolen skulle bestå af elever med en intelligenskvotient (IK) på 90 eller derover.¹⁶ Værneskolen var for elever med en IK mellem 70 og 90.¹⁷ Og åndssvageforsorgen var for børn med en IK under 70 (Rifbjerg, 1948, p. 17).¹⁸ Intelligenskvotientgrænsen på 70 for børn overført til åndssvageforsorgen blev endda knæsat i et cirkulære fra 1943 vedrørende udmøntningen af skoleloven af 1937.¹⁹

Denne nye praksis var i alle henseender langt mere systematiseret og effektiv end praksis før etableringen af det skolepsykologiske kontor på Frederiksberg. Marginerne for overførsel til værneskolen var langt videre i 1920'erne og de inddrog også meget ofte sociale spørgsmål i evalueringen. Dette indikerer, at fremvæksten af skolepsykologi og den deraf følgende brug af intelligenstag ændrede den tidligere praksis for beslutning om anbringelse af elever i værneskolen. Intelligenstag og de deraf følgende IK-resultater kom til at spille en større rolle som udslagsgivende faktor på bekostning af eksplicitte begrundelser i sociale spørgsmål og lærerevalueringer. Således blev marginerne for et barn i værneskolen professionaliseret og tilsyneladende videnskabeliggjort, hvilket medvirkede til en blåstempling af praksissen med at placere børn i værneskolen.

DET POLITISKE, PÆDAGOGISKE OG ØKONOMISKE LANDSKAB PÅ FREDERIKSBERG

På det politiske plan fandtes en klar vilje på Frederiksberg til at imødegå problemerne med oversiddere i klasserne og til at bevare den grundlæggende struktur i skolevæsenet. Samtidig var der en pædagogisk vilje til at tackle utilfredsheden med de eksisterende udvælgelsesprocedurer, ifølge hvilke intelligenstag først ville komme i anvendelse, når barnet kom i kontakt med åndssvageforsorgen. Endelig var der en politisk og pædagogisk vilje til at afværge systemets truende kol-

¹⁵ Niels Eldahl: "Danmarks første Skolepsykolog", *Folkeskolen*, 51 (12), 1934, s. 198.

¹⁶ Henning Meyer: "Hjælpeskolen for svagt begavede børn", *Børn*, maj 1939, s. 23, 28-29.

¹⁷ F.C. Kaalund-Jørgensen: "Hvad gør vi for de Børn, der ikke kan følge Folkeskolens almindelige Undervisning?", *Hjælpskolan*, 1942, s. 87-95, s. 89; W.D. Wall (red.): *Psychological Services for Schools*. New York: UNESCO Institute for Education 1956, s. 50.

¹⁸ Sofie Rifbjerg: *Reformer i undervisning og behandling af svagtbegavede børn og unge*, Stockholm 1948. Se i øvrigt også Undervisningsministeriets betænkning 1943, s. 30 og 97.

¹⁹ *Cirkulære vedrørende gennemførelse af de i folkeskoleloven af 18. maj 1937 §2, stk. 5, givne bestemmelser om indretning af særundervisning for børn, der ikke kan følge den almindelige undervisning*, §1-5.

laps som følge af presset opstået på grund af at børn med endog meget forskellige evner gik i den samme klasse.

Samtidig var Frederiksberg kommunes økonomiske forhold af en sådan beskaffenhed, at det var økonomisk muligt at finansiere løsninger på disse udfordringer. Mellem 1924 og 1940 var Frederiksberg skolevæsen i stand til at øge beløbet anvendt på den enkelte elev fra 244 til 331 kr.²⁰

Dette øgede beløb skyldes givetvis et faldende elevtal. I 1910 var elevtallet 12.471, mens det i 1940 var faldet til kun 6.734.²¹ Men det er samtidig sandsynligt, at en del af forklaringen på de øgede elevudgifter også kan findes i udbygningen af værneskolen og etableringen af skolepsykologisk kontor. Både i København og på Frederiksberg var driften af værneklasserne nemlig forbundet med øgede udgifter i sammenligning med normalklasserne. Det skyldtes en lavere klassekvotient og en anden udregning af lærernes timetal.²²

Økonomiske forhold synes imidlertid også at have spillet en rolle for fastsættelsen af de førnævnte IK-intervaller. Mens skolepsykologisk kontor på Frederiksberg, som nævnt, arbejdede med et IK-interval for hjælpeskolebørn på mellem 70 og 90 var samme interval ved opstarten af det skolepsykologiske arbejde i Aalborg i 1941 fastsat til 75-90.²³ Der synes ikke at være videnskabelige grunde til denne afvigelse, der selvsagt kunne have store konsekvenser for det enkelte barn. En del af forklaringen kan imidlertid findes i skolevæsenernes økonomiske situation. I 1929 skrev den ledende reformpædagog Sofie Ribbjerg om dette forhold, at grænsen mellem, hvornår et barn skal i værneskolen er af "[...] økonomisk snarere end af psykologisk eller pædagogisk natur."²⁴ Og så sent som i 1964 skrev Harald Torpe om det samme spørgsmål: "[...] der er heller ingen tvivl om, at en kommunes sociale og økonomiske standard influerer på antallet [af børn i hjælpeskolen]."²⁵ Det er således plausibelt, at Frederiksberg med sin gode økonomiske situation satte underliggeren lavt.

Det skolepsykologiske kontor på Frederiksberg blev etableret på foranledning af skolekommissionen. Formanden for kommissionen var den konservative politiker H.O.G. Ellinger (1857-1947). I kommissionen sad også den radikale politiker Oluf Skjerbæk (1885-1980) fra børneforsorgen. Der eksisterede altså en bred politisk opbakning til skolepsykologien på Frederiksberg. Samtidig var skolekommissionen med sin beslutning helt på linje med de ledende figurer i skolevæsenet. Skolevæsenet på Frederiksberg havde længe været gennemsyret af pro-

²⁰ *Beretninger om Frederiksberg Skolevæsen 1924-1940.*

²¹ Bro & Mohr: *Frederiksberg kommune 1858-2008*, s. 386 og 408.

²² Frederiksberg Stadsarkiv, Værneklasserne 1911-13: Administrative Bestemmelser for Elevers Overføring til Værne- og Hjælpeklasser og Tilbageføring til de almindelige klasser.

²³ *Beretning om Aalborg kommunale skolevæsen 1941-1942*, s. 33.

²⁴ Sofie Ribbjerg: "Bør værneskolen være en normalskole i det smaa eller bør den have sin egen form?", *Hjælpskolan* 7, 1929, s. 69-78.

²⁵ Harald Torpe: *Intelligensforskning og intelligensprøver*, København: Schultz 1964, s. 179.

gressive borgerlige værdier. Joakim Larsen (1846-1920), som var skoledirektør mellem 1898 og 1911 var fortaler for differentieret undervisning således at ethvert barn kunne få en uddannelse, der svarede til dets evner. Målet var at sikre den optimale udnyttelse af barnets evner, så det kunne blive en nyttig samfundsborger.²⁶ Dermed knyttede beslutningstagerne på Frederiksberg an til politiske ideer på det nationale plan, som så uddannelse i et nytte- og internationalt konkurrenceperspektiv. Nøgleordene i den forbindelse var udnyttelse af de tilgængelige menneskelige ressourcer og social ingeniørskab.²⁷ På Frederiksberg fortsatte denne tankegang med Larsens efterfølgere, Johannes Thorbjørnsen (1863-1942), som beklædte posten fra 1911 til 1933, og Sofus Franck (1873-1945), som tog over i 1933 og sad på posten indtil 1940. Begge skoledirektører var samtidig meget positivt indstillede overfor indførelsen af skolepsykologi på Frederiksberg.²⁸

Denne velvilligt indstillede ledelse gav det skolepsykologiske arbejde på Frederiksberg et enormt løft i første halvdel af 1930'erne.²⁹ Den 22. september 1930, da Henning Meyer ansøgte skolekommissionen om en lønforhøjelse og forbedrede arbejdsforhold, sørgede Torbjørnsen personligt for, at halvdelen af Meyers timer blev overtaget af en vikar, så Meyer kunne få mere tid til sit skolepsykologiske arbejde.³⁰ Selvom Meyer ikke opnåede en fast lønforhøjelse åbnede Torbjørnsen mulighed at Meyer kunne få ekstra betaling for "[...] Undersøgelse af Børn til Værneskolen og af særlig vanskelige børn, Afholdelse af Foredrag og Demonstrationer for Kommuneskolens Lærerpersonele og Assistance ved Afholdelse af Standpunktsprøver i Klasserne [...]".³¹ Samtidig fik Meyer frie hænder til at udvikle den skolepsykologiske praksis på Frederiksberg.

Således søsatte Frederiksberg en ny praksis, der på en gang var i stand til at bevare og sikre det eksisterende uddannelsessystem og samtidig tilgodese de progressive borgerlige værdier, som længe havde karakteriseret Frederiksbergs skolevæsen. Men det er samtidig væsentligt at være opmærksom på, at etableringen af skolepsykologi på Frederiksberg – og dermed i Danmark – også kan ses som led i en international udvikling, hvilket skal behandles i det følgende.

²⁶ Bro & Mohr: *Frederiksberg kommune 1858-2008*, s. 373.

²⁷ Ydesen: *The Rise of High-Stakes Testing in Denmark*, s. 46ff.

²⁸ Henning Meyer: "Psykologien og Skolen", i E. Torsting (red.): *Opdragelse og undervisning i Danmark* bind I, s. 287-307, København 1948, s. 298.

²⁹ Henning Meyer: "Skolepsykologisk arbejde i Danmark", *Skola och Samhälle*, 1944, s. 33-44, s. 35.

³⁰ *Skolepsykologisk kontor Frederiksberg 1934-1959*, s. 4.

³¹ Frederiksberg Stadsarkiv, Skolekommissionssag nr. 136, 1930: Brev fra skoledirektøren til skolekommissionen dateret den 14. oktober 1930.

DEN SPÆDE DANSKE SKOLEPSYKOLOGIS INTERNATIONALE DIMENSIONER

Den 17. marts 1929 indledte Henning Meyer et fire måneders studieophold i London.³² Formålet med opholdet var at studere arbejdet i de nyligt oprettede engelske børneforsorgsklinikker,³³ der skulle tage sig af vanskelige børn. Hovedmanden i dette arbejde var professor i psykologi Cyril Burt (1883-1971), der var verdens første skolepsykolog og kendt for sin teori om intelligensens arvelighed (eugenik). I efteråret 1929 skrev Meyer en artikelserie i "Folkeskolen" med titlen "Børnepsykologien og dens Anvendelse i Danmark og England". I disse artikler gennemgik Henning Meyer den skolepsykologiske udvikling i England og USA samt hvilke enestående resultater, der var opnået ved hjælp af moderne psykologiske metoder og anvendelsen af videnskabelige intelligestests. I lyset af disse resultater argumenterede Meyer for, at Danmark burde følge i Englands og USA's fodspor og fremme udviklingen og implementeringen af skolepsykologi og intelligestest i den danske folkeskole. Han sluttede artikelserien af med følgende opfordring: "Kunde det dog så ikke snart være på tide, at vi herhjemme opgav vor tilbageholdenhed og ofrede noget på virkelig at se at vinde med og indhente, hvad vi er kommet bagefter."³⁴

Skolepsykologiens og intelligestestningens vej til den danske folkeskole blev således befordret af international forskning, internationale organisationer og studierejser, som den Meyer foretog i 1929. Men hvor tyske psykologer i høj grad fungerede som inspirationskilder før 1914 var det efter 1. Verdenskrig dog i stigende grad britiske og amerikanske psykologers udvikling af tests og organisering af skolepsykologisk praksis, som inspirerede de danske skolepsykologiske interesserede. Meyer benyttede således Burts værker i sin undervisning på årskurset i anvendt psykologi, der blev oprettet ved Danmarks Lærerhøjskole fra 1940.

Men ud over studierejserne var mange af den tidlige danske skolepsykologis bannerførere, som nævnt ovenfor, organiseret i det reformpædagogiske miljø, der også havde klare internationale forbindelser. I 1926 blev den danske afdeling af den verdensomspændende reformpædagogiske organisation "The New Education Fellowship" (NEF) etableret under navnet "Den Frie Skole". NEF var en varm fortaler for indførelsen af skolepsykologi og intelligestestning. Hovedargumentet var, at man ved hjælp af progressiv videnskabelig viden kunne komme ud over de almindelige eksameners og lærerevalueringers subjektive vilkårligheder. Samtidig anså man i NEF og blandt mange danske reformpædagoger intelligestests som et videnskabeligt grundlag for individualiseret undervisning, der kunne sætte barnet i centrum og identificere barnets skjulte potentialer.

³² Frederiksberg Stadsarkiv, skolekommissionssag nr. 9, 1929: Brev fra Henning Meyer til skoleledertor Torbjørnsen dateret den 14. marts 1929.

³³ Termen "Børneforsorgsklinikker" er Henning Meyers egen oversættelse af "Child Guidance Clinics".

³⁴ *Folkeskolen*, 17. oktober 1929, 46. årgang, nr. 42, s. 729.

De internationale ideer og praksisser i anvendt psykologi og intelligens-
ning blev i den fremvoksende praksis i den danske folkeskole oversat og tilpasset
til danske forhold. Et eksempel er Meyers skolepsykologiske praksis på Frederiks-
berg, hvor han mere eller mindre kopierede Burts praksis ved fra efteråret 1935
at indgå et tæt samarbejde med rigshospitalets psykiatriske børneklínik, der gav
ham mulighed for direkte at henvise børn til en psykiatrisk undersøgelse.

Men ofte var der tale om ganske betydelige omarbejdninger af de internatio-
nale ideer og praksisser. Et godt eksempel i den forbindelse er den officielle dan-
ske standardisering af Binet-Simon intelligens-testen, som blev udgivet af Udval-
get for Skolepsykologiske Undersøgelser i 1930.

DEN DANSKE STANDARDISERING AF BINET-SIMON INTELLIGENSTESTEN

Den første systematiske brug af intelligens-test i Danmark fandt sted indenfor
rammerne af åndssvageforsorgen. Dette skete også efter international inspira-
tion, idet den danske læge Bodil Marie Bloch-Hjort (1873-1968) i 1910 drog på en
tre-måneders studierejse til USA for at studere anvendelsen af intelligens-test.³⁵

Det var imidlertid først i 1930 at der forelå en egentlig dansk standardisering
af testen. Den var udarbejdet af reformpædagogerne Sofie Ribbjerg og Marie Kir-
kelund i samarbejde med docent Rasmus Hans Pedersen (1870-1938), der havde
været professor Alfred Lehmanns assistent og siden hen arbejdede tæt sammen
med Henning Meyer i Udvalget for Skolepsykologiske Undersøgelser. Det skal
også bemærkes, at Marie Kirkelund havde studeret hos Alfred Binets medforfat-
ter på de første intelligens-test, Theodore Simon, i Paris.³⁶

I 1930'erne blev denne danske standardisering af Binet-Simon intelligens-
sten af danske psykologer anset for den bedst tilgængelige intelligens-test. Det var
således en almindelig udbredt opfattelse blandt psykologer, at testen var et meget
værdifuldt værktøj for sorteringen af børn i den danske folkeskole.³⁷ Binet-Simon
testens besnærende kvalitet var for datidens psykologer, at den blev anset som
værende i stand til at afdække information om et barns mentale kapacitet og om-
sætte denne information til en intelligenskvotient.³⁸ Det var denne kvotient, som
psykologerne anvendte til at sammenligne børn i forskellige aldersgrupper.

Den danske udgave af intelligens-testen var funderet i en opfattelse af barnets
udvikling som værende entydig progressiv. Det vil sige, at eksempelvis en syvårig
forudsattes at kunne løse alle testopgaver passende for en seksårig. Testen var
dermed ude af stand til at operere med at børn kunne glemme eller miste færdig-

³⁵ Lene Koch: *Racehygiejne i Danmark 1920-56*. København: Gyldendal 1996; R. Lindberg: IK
fra Amerika til Danmark. *ViPU Viden*, 8 (2), 2006, s. 6-8.

³⁶ Else Jacobsen: Træk af skolepsykologiens historie. *Skolepsykologi*, 26 (5-6), 1989, s. 325-
406, s. 327f.

³⁷ Rasmus Hans Pedersen & Henning Meyer: *Anvendelse af intelligensprøver ved optagelsesprø-
ven til mellemskolen*, København 1929, s. 25.

³⁸ Henning Meyer: "Om standpunktsprøver", *Vor Ungdom*, 1926, s. 37-50, s. 37.

heder, som de tidligere havde haft. Testen forudsatte altså, at intelligens voksede med alderen, at et bestemt intelligensniveau korresponderede med hvert udviklingsstrin samt at intelligens var synlig i alle mentale operationer.³⁹

På den baggrund var testopgaverne opdelt i aldersgrupper fra 3-15 år, der var fremkommet på den måde, at hvis 75 % af eksempelvis syvårige børn i standardiseringen kunne besvare en given testopgave, så blev den henregnet til aldersgruppen 7. Det vil sige, at hvis et seksårigt barn kunne klare den samme testopgave, så ville barnet score en intelligenskvotient over 100, som var fastsat som midten i normalfordelingen af intelligenskvotienter.

Det er også bemærkelsesværdigt, at den danske standardisering bedst kan betegnes som et kludetæppe af fragmenter fra forskellige psykologers arbejde og dermed afveg den betydeligt fra den originale franske test. Faktisk var det kun lidt over halvdelen af de 78 testopgaver, som stammede fra den franske test. Flere af testopgaverne var således direkte kopier af den amerikanske psykolog Lewis M. Termans Stanford-Binet test, men samtidig indeholdt den danske test også testopgaver fra psykologerne Otto Bobertag, Wilhelm Stern, Jaederholm, Hermann Ebbinghaus, Alice Descoedres, G.I. Rossolimo og Alfred Lehmann.⁴⁰

Dette sammensurium af testopgaver er givetvis udtryk for et ønske om at finde de bedste testopgaver, som den internationale forskning kunne tilbyde, men det fik samtidig den konsekvens, at den danske test implicit kom til at indbefatte flere forskellige opfattelser og definitioner af intelligens, idet de inddragede psykologer ikke opererede med den samme intelligensopfattelse. Dermed var den danske Binet-tests erkendelsesmæssige bidrag entydigt funderet i standardiseringen og ikke i en sammenhængende teoretisk forståelse af intelligens.

Videre var testen baseret på antagelsen om, at der kun fandtes gradforskelle og ikke væsensforskelle mellem værneskolebørn, normale børn og særligt begavede børn.⁴¹ Der var således ikke plads til kvalitative forskelle mellem forskellige tilstande eller handicaps hos børn.

En anden bemærkelsesværdig pointe findes i selve standardiseringen af intelligens testen. Standardiseringen var en uhyre central forudsætning for testens anvendelighed, fordi identifikationen af en norm afhang fuldstændig af standardiseringen. Således ville en slet udført standardisering hæmme identificeringen af afvigelser fra normalen blandt de testede børn. For at en standardisering kunne være brugbar skulle den inddrage børn af forskelligt køn, alder, social baggrund og geografi.⁴² Den danske standardisering af Binet-Simon intelligens testen var foretaget på 1.848 børn (918 drenge og 930 piger) fra folkeskoler, anstalter

³⁹ Torpe: *Intelligensforskning og intelligensprøver*, s. 27 og 30.

⁴⁰ Ydesen: *The Rise of High-Stakes Testing in Denmark*, s. 95.

⁴¹ Rasmus Hans Pedersen: "Anvendelse af Intelligensprøver", *Børnesagens tidende* 29 (1), 1934 s. 56-61, s. 58.

⁴² Henning Meyer: "Hvad er en skolepsykolog?", *Børn*, april 1939, s. 15, 28-29, s. 28.

og børnehjem. Børnene kom fra København, Odense, Rødby, Vejle og fra landsbyer i Nord- og Sydsjælland samt fra Øst- og Vestjylland.⁴³ Disse børns testresultater udgjorde den norm, som sidenhen ville være bestemmende for de fremkomne intelligenskvotienter. Testen var med andre ord relativ i forhold til en norm. Videre skal det nævnes, at det viste sig umuligt at fastsætte regler under standardiseringen der resulterede i en middel IK på 100 for hvert alderstrin.⁴⁴ Det betød at målingen af afvigelser indenfor en specifik aldersgruppe var forbundet med et element af usikkerhed.

Overordnet betragtet betød standardiseringspraksissen, at testresultaterne kun kunne sige noget om et barns resultat i forhold til andre børn som havde taget den samme test, nemlig børnene i standardiseringen.⁴⁵ Uanset hvor grundigt udført standardiseringen var, så ville den altså stadig være relativ til en bestemt gruppe børn, der således fungerede som normsættende for konstruktionen af normalitet.

Endelig skal det nævnes, at miljøets påvirkning under et barns opvækst ikke anerkendtes som havende nogen form for indflydelse i 1930 udgaven af den danske Binet-Simon intelligens-test. Dette skyldtes en opfattelse af, at intelligens-test grundlæggende adskilte sig fra standpunktsprøver derved at de målte et barns medfødte evner uden at medtage tilegnet viden og færdigheder.⁴⁶ Det fremstår dermed som et paradoks, at intelligens blev udtrykt gennem barnets viden og færdigheder, men at intelligens ikke kunne måles uden at gøre brug af netop den samme viden og færdigheder.⁴⁷ Meyer var helt klar over dette paradoks og det fik ham til – efter eget udsagn – at anlægge et mere holistisk perspektiv på det undersøgte barn.⁴⁸ Det er samtidig årsagen til at så mange forskellige test typer indgik i den skolepsykologiske undersøgelse på Frederiksberg, hvilket jeg siden skal vende tilbage til.

Paradokset afslører altså, at barnet måtte besidde viden og færdigheder for at klare sig godt i Binet-Simon testen. Pointen styrkes af den måde, hvorpå de originale dele af testen oprindeligt blev valideret. Dette skete ved at konstruere dem i overensstemmelse med et antal lærerevalueringer, således at de børn, som af lærerne blev ansat for udygtige, også var dem hvis resultater blev ringest agtede i

⁴³ Sofie Ribbjerg, Marie Kirkelund & Rasmus Hans Pedersen: *Dansk standardiseret revision af Binet-Simons intelligensprøver*, København: Udvalget for Skolepsykologiske Undersøgelser 1930, s. 7.

⁴⁴ A. Mogensén, B. Lange & G. Fenger: *Om Binet-Simon-systemet*, København: Danmarks Pædagogiske Institut 1960, s. 102.

⁴⁵ *Ibid.*, s. 103.

⁴⁶ Henning Meyer: "Psykologiske undersøgelser i det praktiske skolearbejdes tjeneste", *Vor Ungdom* 53, 1932, s. 385-402, s. 388.

⁴⁷ Rasmus Hans Pedersen: "Intelligensprøver og skoleprøver", *Vor Ungdom*, 1924, s. 444-447, s. 444; H.P.T. Ørum.: "Intelligenskvotienten og de svagtbegavede", *Hjælpskolan*, 1929, s. 79-82, s. 82.

⁴⁸ Meyer: *Psykologiske undersøgelser*, s. 386.

intelligenstesten.⁴⁹ Men dermed opstår et nyt paradoks, eftersom intelligenstest netop blev anset for at kunne undgå det subjektive element i lærerevalueringer. Det skal i den forbindelse nævnes, at den danske Binet-Simon intelligenstest faktisk aldrig blev valideret;⁵⁰ den var udelukkende baseret på standardiseringen og antog således blot, at hvad den end målte var intelligens.

Der findes i testen hverken en klar definition af intelligens eller operationaliserede objektive kriterier for intelligens. Det den danske standardisering af Binet-Simon intelligenstesten derfor målte var et sammensurium af forskellige evner, som var forbundet med hvad de otte forskellige test designere arbitrært mente var intelligens.

Med dette in mente er det relevant at kigge nærmere på den konkrete praksis som omgærdede intelligenstestningen på Frederiksberg. Dermed bliver det nemlig muligt at se, hvorvidt de afdækkede paradokser og begrænsninger i den danske standardisering af Binet-Simon intelligenstesten behørigt blev taget i øjesyn i praksis, sådan som Meyer selv gjorde sig til talsmand for ved at fremhæve vigtigheden af et holistisk perspektiv på det enkelte undersøgte barn. Samtidig kan dette fokus på praksis bidrage til at kaste lys på nutidens debatter om virkningerne af indførelsen af test i folkeskolen.

DEN SKOLEPSYKOLOGISKE PRAKSIS PÅ FREDERIKSBERG

I et brev dateret den 4. marts 1936 til de frederiksbergske skoler formulerede skoledirektør Sofus Franck detaljerede retningslinjer for den skolepsykologiske praksis på Frederiksberg.⁵¹ Inden påbegyndelsen af den skolepsykologiske undersøgelse skulle forældrene, ifølge disse retningslinjer, give deres tilladelse til undersøgelsen. Der var imidlertid en væsentlig undtagelse fra denne regel. Såfremt et barn var indstillet til overflytning til værnesholen var en intelligenstest obligatorisk, selv uden forældrenes accept.

For at få et barn undersøgt skulle klasselæreren udfylde en formular og sende den til det skolepsykologiske kontor. Formularen indeholdt omfattende informationer om barnet: oversidning, fravær, sundhedssituation, faglige standpunkter (baseret på standpunktsprøver og en lærerevaluering), karakterer, opførsel, fremtoning, hygiejniveau, påklædning og familieforhold.

På baggrund af den skolepsykologiske undersøgelse modtog skolen en rapport med resultaterne og forældrene blev informeret om testens resultater; omend denne information blev udtrykt i almindelige vendinger og ikke indeholdt numeriske resultater. I tilfælde af tvivl om den rette beslutning for barnet gjorde

⁴⁹ Brian Simon: *Intelligence Testing and the Comprehensive School*, London: Lawrence & Wishart Ltd. 1953, s. 57.

⁵⁰ Mogensen m.fl.: *Om Binet-Simon-systemet*, s. 106; Torpe: *Intelligensforskning og intelligensprøver*, s. 162.

⁵¹ *Skolepsykologisk kontor Frederiksberg 1934-1959*, s. 8f.

Franck det klart, at undersøgelsen kunne gentages efter et år, inden en endelig beslutning blev taget. Sådanne børns rapporter skulle markeres "NB".

Det fremgår af retningslinjerne, at skolepsykologiens eksistensberettigelse var dens evne til at stille en diagnose af det individuelle barn. Dette indikerer, at det var en stærkt individualiserende praksis, der blev indført i folkeskolen, men det er samtidig væsentligt at bemærke, at barnet kun blev individualiseret i den udstrækning det afveg fra andre børn, for på den måde at understøtte og forklare den i første omgang identificerede afvigelse.

På selve dagen for undersøgelsen blev barnet fulgt hen til skolepsykologisk kontor af forældrene eller en væрге. Skolepsykologen foretog her et interview af forældrene eller værgen for at tilvejebringe så mange oplysninger om barnet som muligt for at belyse den hjemlige og sociale baggrund for barnets problemer.⁵² Derefter gik skolepsykologen i gang med selve testdelen af undersøgelsen.

Ifølge Harald Torpe kunne en komplet skolepsykologisk undersøgelse af et barn på Frederiksberg indeholde følgende elementer:⁵³

1. En handleprøve, der skulle fungere som en såkaldt "chok absorber" for at skabe en tryk og rolig atmosfære.
2. Den danske standardiserede udgave af Binet-Simon intelligenstesten.
3. Hvis nødvendigt: Meyers standardiserede test fra Göteborg 1945.
4. Motoriske handleprøver.
5. Standardiserede standpunktsprøver i hovedfagene udarbejdet af Udvalget for Skolepsykologiske Undersøgelser.
6. I tilfælde af tilpasningsproblemer blev barnet testet med Rorschach testen og evt. andre internationale test.
7. Observation af barnet under leg i sandkassen.
8. Tale med barnet imellem testene.
9. Stille en diagnose.

Selvom den beskrevne procedure stammer fra 1949, hvilket betyder, at punkt 3 og enkelte af testene under punkt 6 ikke var udgivet i 1930'erne, så giver oversigten alligevel et godt indtryk af det anvendte testbatteri ved skolepsykologisk kontor på Frederiksberg i 1930'erne.

Det skolepsykologiske kontor indtog formelt udelukkende en rådgivende rolle i forhold til overflytningen af børn til værneskolen i hele perioden 1930-1943.⁵⁴ En flytning krævede således en indstilling fra læreren, skolepsykologen og fra skoleinspektøren fra henholdsvis den afgivende og den modtagende skole. Derudover fordredes en lægeundersøgelse og endelig skulle overførslen godkendes

⁵² Meyer: *Skolepsykologisk arbejde*, s. 38f.

⁵³ Torpe: *Skolepsykologien i Danmark*, s. 92f.

⁵⁴ *Skolepsykologisk kontor Frederiksberg 1934-1959*, p. 12.

af skoledirektøren. Men ud fra min gennemgang af de tilgængelige børnejournaler ved Frederiksberg stadsarkiv dækkende årgangene 1920, 1929 og 1930 står det klart, at skolepsykologens anbefaling næsten altid blev fulgt.

Ydermere er det klart, at forestillinger om intelligens og intelligenskvotienter spillede en afgørende rolle for bedømmelsesprocessen. I flertallet af sine anbefalinger angiver Meyer intelligenskvotienten, som den eneste udslagsgivende faktor.⁵⁵ Intelligenskvotienten blev altid angivet øverst på skolepsykologens anbefaling. Det synes nærmest som om skolepsykologens rolle blot var at angive intelligenskvotienten på det undersøgte barn.

Dermed synes den skolepsykologiske praksis ikke at være i overensstemmelse med Meyers egne beskrivelser i talrige artikler (eks. Meyer 1932 og 1943) af en omfattende skolepsykologisk evaluering, hvor der altid blev anlagt et holistisk perspektiv og at IK aldrig alene kunne fungere som udslagsgivende faktor for et barns overførsel til værneklasse. Med andre ord tegner der sig et billede af at grundighed og et helhedsperspektiv blev ofret på pragmatismens og kvantificeringens tillukkende alter. Denne udvikling er måske blevet accelereret af Meyer, der mente at børn med samme intelligensniveau skulle placeres sammen for at opnå de bedste læringsresultater.⁵⁶

Sommetider observerede Meyer, at et barns svage læseevner havde været en betydelig forhindring for barnets omgang med testspørgsmålene. Men uagtet dette blev IK stadig udregnet og anført i barnets journal, selvom Meyer samtidig havde noteret, at barnet klarede sig glimrende i handleprøverne, der ikke fordrede læsekundskaber. I andre tilfælde indeholdt overførselsformularen kun Meyers og værneskoleinspektørens indstillinger. Det betyder, at sporadiske kommentarer om barnets evne til at stave og regne kombineret med intelligenskvotienten blev udslagsgivende. I nogle tilfælde anførte læreren i rubrikken "Viser det [barnet] Karaktertræk, der gør det uegnet til at gaa i Normalskolen, og da hvilke?" at "Skolepsykologen anser ham for uegnet til normalskolen", hvilket er et eksempel på en udbredelse af skolepsykologens indflydelse i overførselsproceduren.

Det er samtidig bemærkelsesværdigt, hvordan intelligens-testning fik en meget fremtrædende plads i de årlige beretninger om Frederiksberg skolevæsen fra 1934. Fra det år blev omfattende statistisk information om fordelingen af intelligenskvotienter i forskellige klasser medtaget i de kommunale beretninger. Der blev også angivet anonymiserede intelligens-testresultater for de børn, der i skoleårets løb var blevet overført til værneskolen. Der blev ikke angivet andre grunde til overflytningen. Der synes her at kunne anes konturerne af en parallel til nutidens debat om offentliggørelse af nationale testresultater, hvor netop brugen og betydningen af statistisk information baseret på test står centralt.

⁵⁵ Frederiksberg Stadsarkiv, Skolevæsenet, Skolen ved Solbjergvej, Værneskolen, Elevkartotek.

⁵⁶ Meyer & Olsen: *Skolebørns fordeling efter alder...*, s. 23ff.

Men det er dog også klart, at der var andre kriterier end IK tilstede i den overordnede evalueringsproces af børn indstillet til overførsel til værneskolen. I mindst et tilfælde kunne intelligencetestresultatet ikke understøtte en overflytning til værneskolen, og her blev der i stedet anvendt resultater fra standpunktsprøver. Det var netop den slags argumenter omkring barnets faglige standpunkt, som blev anvendt af værneskolens inspektør. I en håndfuld sager, hvor Meyer hældede til at beholde barnet i normalskolen, anbefalede værneskoleinspektøren en overførsel i hovedsagen på baggrund af barnets faglige standpunktsniveau. Ved at bruge denne begrundelse anfægtede inspektøren ikke Meyers professionelle ekspertise, men disse uenigheder afspejler klart et stærkt fokus på traditionelle skolekundskaber som læsning, skrivning og regning på Frederiksberg.

Under den føromtalte rubrik med overskriften "Viser det [barnet] Karaktertræk, der gør det uegnet til at gaa i Normalskolen, og da hvilke?" var de hyppigst anførte karaktertræk dovenskab, asocial opførsel, manglende koncentrationsevne, fjollerier, forstyrrende opførsel. Disse egenskaber peger i retning af problembørn i klasserne. Eftersom læreren normalt tog initiativet til overførselsprocessen begyndte bedømmelsen af et barn altså med dets evne til at lære og deltage i klasse miljøet. Forudsætningen for at et barn blev overført var således dets manglende evne til at fungere tilfredsstillende i klassen – dvs. en social kompetence. I dette spil kom skolepsykologen til at fungere som en brugbar partner for læreren til at komme af med et problematisk barn. Denne tolkning støttes af de talrige sociale problemer blandt børn overflyttet til værneskolen, som fremgår af journalerne. Nogle af de hyppigst forekommende beskrivelser er: forældre ofte syge, familie med en forsørger, ringe økonomisk baggrund, mange søskende, og arbejdsløshed og de er altid forbundet med en negativ bedømmelse af barnets baggrund.

Ikke desto mindre forbliver det overordnede indtryk af børnejournalerne at evalueringen og anbefalingen fra det skolepsykologiske kontor indeholdende IK var det centrale element i den overordnede evalueringsproces, når den først var gået i gang. Set i et diakront perspektiv vidner børnejournalerne om en øget selvtillid eller testtillid hos Meyer. I 1934 afgav Meyer sjældent eksplicitte anbefalinger om, hvorvidt et barn skulle overføres til værneskolen eller ej. Den praksis var ændret i 1938/39, hvor han ofte kom med klare anbefalinger, som tilsyneladende primært baserede sig på IK.

Som sådan var normerne og værdierne i evalueringsprocessen på Frederiksberg af børn indstillet til overførsel til værneskolen i 1930'erne primært bundet op på forestillinger om intelligens og intelligenskvotienter. Men forudsætningen for udførelsen af en skolepsykologisk undersøgelse var mærkaten "problembarn", som blev udstukket af læreren. Således var børn med sociale problemer – og i særdeleshed drenge – overrepræsenterede i journalerne. Reminiscenser fra 1920ernes værneskole, hvor børn med alle mulige slags problemer blev overflyttet til værneskolen synes at være fulgt med ind i 1930'erne – men denne gang med en videnskabelig blåstempling.

AFSLUTTENDE BETRAGTNINGER

Fremvæksten af skolepsykologi og intelligenstagning som praksis i 1930'ernes Frederiksberg kan forklares med, at der fandtes en bred politisk opbakning til – og økonomiske muligheder for – at adressere skolevæsenets problemer med børn, der ikke kunne følge med i den almindelige undervisning og problembørn i klasseværelserne. Samtidig var der på alle relevante niveauer et ønske om en modernisering af det frederiksbergske skolevæsen, der formåede at overvinde udfordringen med en classesammensætning bestående af børn med vidt forskellige evner og talenter, der truede med at underminere skolevæsenets grundlæggende opdelte struktur.

I dette klima blev det frederiksbergske skolevæsen et væksthus for dansk skolepsykologi, der syntes at tilbyde en retfærdig og videnskabelig opdeling af børnene baseret på intelligenstagning. Intelligenstagning bekræftede samtidig skolevæsenets struktur med en opdeling af børn i normalklasser og værneklasser og de bekræftede systemets grundlæggende opdelinger i uddannelsesafdelinger baseret på en forståelse af børnenes medfødte evner og begavelse. Indførelsen af skolepsykologi og intelligenstagning kan således ikke beskrives som en revolution af skolevæsenet, men snarere må den begribes som en understøttelse og hjælpeteknologi, der formåede at bidrage til bevarelsen af skolevæsenets struktur og opbygning. Men samtidig bidrog intelligenstagningen til bestemte børneforståelser, en særlig differentieringspraksis og en social segregering.

Men fremvæksten af skolepsykologien og intelligenstagning på Frederiksberg må også ses som udtryk for et samspil mellem ovenfrakommende og nedefrakommende processer. Fra et top-down perspektiv var fremvæksten af skolepsykologi på Frederiksberg tæt forbundet med opfattelser af samfundsmæssige problemstillinger, hvor social ingeniørtænkning og nytteoptimering stod centralt. Således var evnen til at diagnosticere det enkelte barn selve krumtappen i skolepsykologien, fordi det åbnede mulighed for en sortering og allokering af børn til forskellige skoleafdelinger. Skolepsykologien kom til at fungere som medierende autoritet mellem normalskolen og værneskolen.

Fra et bottom-up perspektiv skete fremvæksten af skolepsykologi på Frederiksberg som resultatet af et pionerarbejde udført af en gruppe skolepsykologisk interesserede med Henning Meyer i spidsen. Der var i den forbindelse en betydelig inspiration fra udenlandske praksisser, undersøgelser og anvendt psykologi som videnskab for pædagogikken. Frederiksberg skolevæsen var i den forbindelse et frirum, hvor Meyer modtog den nødvendige støtte og frihed til at indføre og udvikle intelligenstagning som praksis.

Analysen af fremvæksten af intelligenstagning på Frederiksberg i 1930'erne har imidlertid også produceret flere interessante indsigter som tilbyder perspektiver på implikationerne af indførelsen af intelligenstagning som teknologi til at afgøre den rette placering af børn i uddannelsessystemet. Disse indsigter kaster perspektiver på den nuværende debat om test og deres rolle i uddannelsessystemet.

Først og fremmest blev der skabt en stærk og klart defineret normalitetsforståelse bundet op på intelligenskvotienter og intervaller, der tjente et formål om at placere og allokere børn til de forskellige institutionsformer: normalskolen, værneskolen og åndssvageforsorgen.

Videre blev der efterhånden skabt en stærk alliance mellem lærerne og skolepsykologisk kontor. Dette skete dog først efter lærernes indledende skepsis mod den nye praksis var blevet overvundet. Skolepsykologen kom i mange tilfælde til at bekræfte lærernes antagelser om elever, men skolepsykologen kunne ofte tilbyde en videnskabelig blåstempling af disse antagelser qua intelligenstestene. Dette skete fordi lærerne bevarede retten til at foretage den første indstilling af børnene og fordi den danske udgave af Binet-Simon intelligenstesten fra 1930 rent videnskabeligt baserede sig på en række problematiske antagelser. Således var der en betydelig social skævhed i selve undersøgelsesproceduren, der reproducerede det allerede etablerede normalitetsbegreb.

I forhold til nutiden tyder erfaringerne fra Frederiksberg på, at der bør udvises en høj grad af ydmyghed i omgangen med testresultater. Dels på grund af de mange fejlkilder, som kan være indlejret i selve testene, men også fordi anvendelsen af sammenlignelige evalueringsteknologier som test synes at underminere og kortslutte helhedsbaserede vurderinger. Årsagen skal findes i det tilløkkende ved at anvende kvantitativt sammenlignelige resultater som kilde til politisk handling og ændringer af praksis. Men dermed overses de talrige forbehold, som nødvendigvis må tages i omgangen med test og ikke mindst i forhold til de foretagne sammenligninger.

CHRISTIAN YDESEN

ADJUNKT, PH.D.

INSTITUT FOR LÆRING OG FILOSOFI

AALBORG UNIVERSITET

CY@LEARNING.AAU.DK

ABSTRACT**Creating Order in School:****Intelligence Testing at Frederiksberg in the 1930s**

In 1930, psychologist and public school teacher Henning Meyer began his educational psychology work at Frederiksberg, Denmark, launching a new and epoch-making practice that would soon spread to the entire Danish public school system. A central element of this practice was the Binet-Simon intelligence test, which was successfully used to sort children into either normal or remedial classes. This article analyses the beginning, the embedding and the practice surrounding this tool at Frederiksberg in the 1930s. Specifically, the article examines intelligence testing as an evaluation technology, how intelligence testing integrates with other evaluation technologies such as teacher evaluations, and how such use was justified.